

ТЕКСТ № 16. ПОЛИТИЧЕСКАЯ БОРЬБА В АРХАИЧЕСКОЙ ГРЕЦИИ

Αοτιςτ medii глаголов с гласными основами (ind., inf., imp. и part.).
Вопросительные местоим. τίς, τί.

Вопросит. предложения (τίς, ἀρα). Gen. obiectivus и gen. separationis
(μετέχων, παύσασθαι). Acc. при τιμωρόμαι, ὠφέλειο. Предлог κατά + acc.

Τότε ἔν τε τῇ Μιλήτῳ καὶ ἐν ἄλλαις πολιτείαις ταῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκέτι ἦν βασιλεία, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ἔχουσι ἐκτήσαντο, οἱ εὐγενεῖα διαφέρειν ἔφαινοντο τῶν ἄλλων πολιτῶν καὶ αὐτοὶ ἀρίστοι εἶναι ἐνόμιζον. Κτησάμενοι δὲ τὴν ἀρχὴν ἤρχοντο τοὺς ἄλλους πολίτας καὶ τοὺς γεωργοὺς δουλώσασθαι. Ὁργίζομενος οὖν ποτε εἰς τῶν δημοτικῶν τοῦσδε τοὺς λόγους ἐποίησατο ἐν τῇ Μιλήσει ἐκκλησίᾳ.

«Ἡμέτερόν ἐστι τοῦσδε τοὺς ὑβριστὰς τιμωρήσασθαι. Ἐγὼ γε πάλαι ἐβουλεύσαμην τὴν ἀρχὴν αὐτῶν μηκέτι φέρειν. Καίτοι χερὶ νομοδότην τοὺς νόμους συγγραφεὶν καὶ τοὺς δικαστὰς κατὰ τοὺς νόμους δικάζειν. Χερὶ δὲ καὶ τοὺς τοῦ δήμου ἀρίστους μετέχειν τῆς ἀρχῆς. Πρὸς δὲ τοῦτῳ παυσάσθω καὶ ἡ τῶν ὑποχειρίων γεωργῶν ἀνάγκη».

Τοῦτου δὲ παυσάμενου τῶν λόγων ἄλλος: «Εὐ, — ἔφη, — ἐποίησα τοὺς λόγους. Σὺ δὴ νῦν ἤγησαι, ἡμεῖς δὲ βουλεύσασθε τοῦτῳ τῷ ῥήτορι πιστεῦσαι. Τίς γὰρ οὕτως ἰκανὸς ἔσται ἡμῖν ἠγεμῶν εἶναι, καὶ τινὶ μάλλον πιστεύομεν; Τίνες δὲ τῶν πολιτῶν μάλλον τὴν πολιτείαν ὠφελήσουσιν ἢ ἡμεῖς, οἱ ἐργαζόμεθα καὶ τοὺς φόρους φέρομεν; Τίσι δὲ ἀρεταῖς οἱ ἐναντίοι διαφέρουσιν ἡμῶν εἰ μὴ μόνον τῇ τῶν προγόνων δόξῃ; Ἄρα πρέπει τοῖσδε τοῖς ὑβρισταῖς πείθεσθαι; Διὰ τί ἄρα μέλλομεν στασιάζειν ὡς ἐκείνους τιμωροῦμενοι;»

Ἐν ταῖς πλείσταις πολιτείαις εὐ προεχώρησεν, ἃ ἐκείνοι ἐβουλεύσαντο. Ἦν δὲ ἡ καινὴ ἀρχὴ μάλλον πλουτοκρατία ἢ

δημοκρατία. Οὔτε γὰρ τοῖς ἐργάταις οὔτε τοῖς δούλοις ἔξῃ τῆς πολιτείας μετέχων.

Упражнения

- I. Просклоняй: τίς Μιλήν; — τί ζῶν;
- II. Проспрягай параллельно: κτήσομαι и ἐκτήσομαι.
- III. Образуй шесть пройденных форм инфинитивов от глагола διαλύω.
- IV. Переведи различные формы от глагола παύω: ἐπαύου — ἔπαυε — παύει — παύου — παύσαι (2) — παυσόμενοι — παυσάμενοι — ἐπαύεσθε — παυσάσθων — παυέσθων — ἐπαύσω — παύσω.

V. Переведи на русский язык: 1. Τιμωρήσασθε, ὦ πολῖται, τόνδε τὸν κακὸν τύραννον. 2. Μακρὸν χρόνον ὁ δῆμος ταῖς ἐκείνου ἀδικίαις ἐπιέζετο. 3. Οἱ ἐήτορες ἡμῶν πολλοὺς λόγους ἐποίησαντο καὶ ἠρώτησαν: «Τί χερὶ πράττειν; Τί τῶν πολιτῶν μάλιστα πιστεύετε; Ἄρα νικήσομεν τοὺς τοῦ δεσπότη τοῦ ὀλίτου;» 4. Ἄλλ' οἱ πολῖται μαχεσθαι ἐβουλεύσαντο. 5. Παυσάσθω ἄρα ἡ τοῦ δεσπότη ἀρχή, ἢν ἐκτήσατο δόλω καὶ βία. 6. Ἠγήσασθε ἡμῖν ἡμετέρα ἔσται ἡ νίκη. 7. Μετὰ φοβερὰν μάχην ἐνίκησαν οἱ πολῖται. 8. Κτησάμενοι τὴν ἀρχὴν τὸν ὑβριστὴν ἐτιμωροῦσαντο καὶ ἐφόνευσαν.

VI. Переведи на древнегреческий язык: 1. Пусть граждане положат конец власти тиранов. 2. Величайшие из гаваней приобрели враги на островах.

VII. Сравни формы inf. aor. activi и impreg. aor. medii 2 sg. Чем они отличаются друг от друга? Возможны ли такие случаи, когда они будут совпадать?

ТЕКСТ № 17. АФИНЫ ВО ВРЕМЕНА ДРАКОНА И СОЛОНА

III скл.: заднеязычные основы. Futurum и aoristus activi и medi
глаголов с заднеязычными основами.
Inf. и асс. сип inf. при глаголах *ἐρχομαι, ἀξίωω, ἐπιτάττω*.

Αἱ Ἀθηναίαι τότε οὕτως ἰσχυραὶ ἦσαν ὡς ἡ Μίλητος.
'Ανδρεῖοι μὲν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν. Φύλαξ δὲ τῶν Ἀθηναίων
ἦν οὐκ ἀεὶ θεὸς, ἀλλὰ γυνή. Τὴν γὰρ Ἀθηναίων οἱ Ἀθηναῖοι
φύλακα τῆς πολιτείας ἐνόμιζον, καὶ αὐτὴ ἡ θεὰ οὐ μόνον ταῖς
γυναῖξί σεμνὴ ἦν. Ἰερά δὲ ὄρνις αὐτῆς ἦν ἡ γλαυῖς, ὥσπερ οἱ
κόρακες ἦσαν ἄγγελοι καὶ κήρυκες τοῦ Ἀπόλλωνος. Μέγιστος
δὲ ἦν Ἀθήνησιν ὁ τῶν γλαυκῶν ἀεθιδμός, ὥστε «γλαυκα
'Αθηναίσε» ἐλέγετο πρὸς τούτους, οἱ περὶ τὸν τι ἐπράξαν.

Καὶ Ἀθήνησιν οἱ πολῖται ἠξίωσαν τοὺς νόμους συγγράφειν
εἶσαι. Καὶ πρῶτος μὲν Δράκων τὸ νομοθετοῦ ἔργον ἐδέξατο.
'Αλλὰ τοὺς ἀγράφους νόμους τοὺς τῶν προγόνων οὐ πάντι
ἠλλάξεν, καὶ χαλεποὶ ἦσαν οἱ νόμοι αὐτοῦ. Οἱ μὲν πλείστοι
πολιταὶ ὥσπερ καὶ πρότερον ἐκωλύοντο τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ
γεωργοὶ ἀεὶ μάλλον ὤμωξαν ἐπὶ ταῖς εισφοραῖς, ὡς ὠφειλοῦν
τοῖς κυρίοις. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἠῴσαντο Σόλωνα τοὺς τε
νόμους καὶ ὅλην τὴν πολιτείαν ἀλλάξαι. Οὗτος γὰρ σώφρων
τε καὶ δίκαιος ἐνομίζετο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων.

'Ο οὖν Σόλων τὴν ἀρχὴν δεξάμενος πρῶτον μὲν ἐκήρυξε
τὴν σεισάχθειαν, ἣ πολλοὺς γεωργοὺς ἀπήλλαξε τῆς
ἀνάγκης, καὶ ἄλλους καινοὺς νόμους ἐποίησεν. "Οτε δὲ ὅλα
τὰ ἔργα διέπραξεν. «Νῦν, — ἔφη, — ἀπαλλάξομαι Ἀθήνησιν
εἰς ἄλλας χώρας. Ἵμῖν δὲ ἐπιτάττω ταῦτα φυλάξαι, ἃ
ἔταξα. Μάλιστα δέ, ὦ δῆμιε, φυλάξαι καινὴν διαφορὰν».

Сентенция

Γύναι, γυναῖξί κόσμον ἢ σιγῇ φέρει. (Soph. Ajax)

Упражнения

- I. Проклоняй: ὁ ἐσθλὸς κηρύξ — ἡ καλλίστη γυνή.
- II. Образуй к приведенным формам настоящего времени соответствующие формы в изъявительном наклонении аориста, футурума и имперфекта: ἀλλάττω — φυλάττωμαι — κηρύττετε — δέχεσθε.
- III. Образуй все пройденные инфинитивы от глаголов τάττω и ὀρώττω.
- IV. Переведи следующие реплики на русский язык: τοῦτον τὸν πόνον σοὶ ἐπίταξω — ἐκείνους τοὺς ἐναντίους φυλάξομεθα — τὸν γείτονα οἴκαδε ἄξομεν — ἀρα τὸδε τὸ δῶρον δεξή; — ἡμῖν νῦν διαλεξόμεθα — διὰ τί ὤμωξας; — ἀλλάξατε τοὺς νόμους — τί ἤψω; — τὴν νίκην τάχα κηρύξον — ἠλλάξε τὴν πολιτείαν — ἀρα δῶρα ἐδέξω; — τὸν τοῦ υἱοῦ δάνατον ἐκήρυξαν.
- V. Переведи на русский язык, обращая внимание на функции причастий: 1. Τοῦ χειμῶνος παυσάμενου οἱ ναῦται τὰ πλοῖα ἐσκεύαζον. 2. Τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου ἀπέπλεον. 3. Τοῖς θεοῖς εὐξάμενοι διὰ πολλῶν θαλαττῶν εἰς ἄλλας χώρας ἔπλεον. 4. Πολλὰ κτησάμενοι νῦν οἴκαδε ἐπαπέρχονται. — 5. Σοφοὺς λόγους ποιησάμενος ὁ ἠήτωρ ἐπαύσατο ὡς ἀκουσόμενος, τί οἱ ἄλλοι λέξουσιν. 6. Παυσάμενου αὐτοῦ ἄλλος ἤρξατο λέγειν. 7. Τούτου δὲ ἀρξαμένου οὐδεὶς ἠθέλεν ἀκοῦσαι. 8. Καίτερ καλοὺς λόγους ποιησάμενος οὐ πολλὰ διέπραξεν.
- VI. Переведи на древнегреческий язык: 1. Сторожа пусть сторожат в тюрьме (ἢ φυλακῇ, -ῆς) злодеев в оковах и остерегутся коварства. 2. Я слышал, что мой противник громко (переведи μεγα) завопил, и я заставил его прекратить. 3. Quae coeregas, refice.

ТЕКСТ № 18. ФИНИКИЙЦЫ И ГРЕКИ

III скл.: губные основы. Futurum и aoristus activi и mediī глаголов с губными основами. Неопределенные местоимения (τις, τι). Субстантивированный инфинитив; предлог πρὸς + gen.

Σόλων, ἐπεὶ ἐν ταῖς Ἀθήναις τοὺς νόμους ἔγραψεν, διὰ τῆς Ἀσίας πορευόμενος καὶ τὰς τῆς ἔμπορίας ὁδοὺς ἐσκέφατο. Ἐνδοξοὶ ἔμποροὶ ἦσαν πρότερον οἱ Φοίνικες. Εἰς ἄλλας χώρας ἐπέμψαν πορφυρᾶ ἱμάτια καὶ καλοὺς κεράμους καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ. Μετεπέμψατο δὲ δούλους καὶ ἐκ τῆς Κύπρου χαλκόν. Ἐτρέψαν τὸν πλοῦν καὶ εἰς τὸν ἄγνωστον ὠκεανὸν ὡς ἐκ τινων νήσων προσάξοντες κασιότερον. Οἱ δὲ Ἕλληρες παρ' αὐτῶν ἐδέξαντο τέχνας τινάς, ὥσπερ τὸ σημεῖα γράφειν. Πρὸς δὲ τῶν Ἑλλήνων τὴν τοῦ γράφειν τέχνην ἐδέξαντο οἱ Ῥωμαῖοι, πρὸς δὲ τούτων καὶ ἄλλοι.

Ἐν δὲ τῷ Σόλωνος χρόνῳ πλοῖα τῶν Φοινικῶν τινὰ περιπλοῦν ἐποίησε τῆς Λιβύης. Οἱ ἀνδρεῖοι ναῦται παρέπλεον τοὺς Ἀραβας καὶ τοὺς Αἰθίοπας. Ἐν δὲ τοῖς Αἰθίοψιν ἔμενον δύο ἐνιαυτοὺς καὶ σὺν ἐπορίζοντο. Μετὰ ταῦτα τὰ πλοῖα ἔστρεψαν πρὸς βορέαν καὶ τοῦ τρίτου ἐνιαυτοῦ ἀρχομένου πάλιν οἴκαδε ἦγον.

Καὶ πολλαὶ ἀποικίαι ἦσαν τοῖς Φοίνισιν, ὧν μερίστη ἦν ἡ Καρχηδών. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι ἐχθρῶς ἐβλεψαν εἰς τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀποικίας τὰς ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ τινὰς αὐτῶν μάλα ἐβλαψαν, ἕως οἱ Ῥωμαῖοι τὴν καλὴν νῆσον ἐν φοβεροῖς πολέμοις κατεστρέψατο.

Упражнения

I. Образуй к приведенным ниже презентным формам формы имперфекта, футурума и аориста в изъявительном наклонении: ἀπτεῖς – μέμψῃ – βλάπτωμεν – καταστρεφέμεθα.

II. Образуй все формы инфинитивов к глаголам τρέπω и στρέφω.

III. Переведи на русский язык: 1. Δέξαι πρὸς ἐμοῦ τόδε τὸ δῶρον. 2. Παρ' ἐμοὶ εὖ πράξεις. 3. Τρέψον τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν κακῶν πρὸς τὸ ἐσθλῶς βιοτεύειν. 4. Ἡ δόξα σου λάμψει ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ. 5. Τί μετεπέμψω ἐκ ταύτης τῆς νήσου, ὃ ἔμπορε; 6. Πέμψατε φάρμακα καὶ σῖτον εἰς τὰς ἀποικίας, ὃ πολῖται. 7. Τίνας χώρας ἐβλέψατε, ὃ ναῦται, ἐν τῷ τῆς Λιβύης περιπλῶ; 8. Ὁ αἰοῖδος ἡμῶν τρεψάτω ὠδαῖς τισιν.

IV. Переведи любые два из этих предложений на латинский язык.

V. Переведи на древнегреческий язык: 1. Слава греческих гоплитов и певцов да заблестает во всем мире. 2. Мы радуемся, слушая некоторые песни. 3. Quis juvenum milites carminibus delectabit?

VI. Переведи, обращая внимание на ударения: ναῦται τινες – τίνες γείτονες – ἱμάτιον τι – Αἰθίοψί τισιν – εἰς ἀσπῆρ – ἀσπῆρ τις – τίσι γυναιξίν – ἐν λιμένι τινί – τίνων τεχνιτῶν ἔργα – ἐρητόρων τινῶν λόγοι.

ТЕКСТ № 19. РАБОВЛАДЕЛЬЧЕСКОЕ ХОЗЯЙСТВО

III скл.: зубные основы.
Dat. modi. Предлоги πρὸ, ἐνεκα.

Ἄρτι ἐξηγησάμεθα τοὺς Ἕλληνας τὰ γράμματα πρὸς τῶν Φοινικῶν δέξασθαι. Καὶ τὰ τῶν σημειῶν ὀνόματα τοῖς Φοινικίοις ὀνόμασιν ὁμοία ἐστίν. Χρήσιμα ἦν τὰ γράμματα εἰς τὰ τῶν ἔμπορων καὶ νομοδετῶν καὶ ποιητῶν πραγματά.

Καὶ ἡ τῶν νομισμάτων χρεια πολλῶ ἤδη χρόνῳ πρὸ τῆς Σόλωνος νομοθεσίας πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἦκεν. Αἰτίους δὲ

τῶν νομισμάτων τοὺς Λυδοὺς εἶναι ὁ Ἡρόδοτος λέγει. Τούτῳ οὖν τῷ τρόπῳ ἤσαντο ἢ τε ἔμπορία καὶ ἡ εὐδαίμονία ἢ τῶν πολιτῶν καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς πλείσταις ἀποικίαις.

Πολιτῶν τινες οὖν, οἱ πολλὰ χρήματα συνέλεξαν, ἐν ξέναις χώραις πολλοὺς δούλους τοῦ ἐπιπλέον ἔχουν ἐνεκα ἐπορίζοντο. Οὗτοι ἐν τε τοῖς πλουσίων γεωργῶν ἀγροῖς καὶ ἐν τοῖς μετάλλοις ἐργάζονται ἠναγκάζοντο. Ἦσαν δὲ οἱ δούλοι τῶν κυρίων κτήματα οὐδὲ ἦν αὐτοῖς νόστου ἐλπίς.

Ἦν καὶ πολλὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς οἱ δούλοι κακῶς ἔπασχον. Μεγίστη γὰρ ἦν ἔνδεια ἰματίων καὶ ἀγαλμάτων καὶ ζωράκων καὶ ἀσπίδων. Ὅπλα γὰρ φέρειν καὶ κινδύνων γιγνομένων τὴν πατρίδα φυλάττειν ἐλευθέρων πολιτῶν ἦν.

Сентенции

1. Χάρις μὲν χάριν τίχτει, ἔρις δὲ ἔριν. 2. Παθήματα μαθήματα. 3. Κτήμα εἰς αἰεί. (По мнению Фукидида, таково было достоинство его труда.)

Упражнения

I. Προκλονῆται: τὸ σὸν πᾶγμα — ἡ ξυλὴν ἀσπίς — ἡ φοβερά ἔρις. II. Определите начальную форму и форму родительного падежа единственного числа с артиклем и переведите:

1. ἔπιτροπον — γλαυξίν — ἠγεμόσιν — Ἀραψίν — χειμῶσιν — χάρισιν — ἀγάλμασιν — ἀστράσιν — χερήμασιν — κόραξιν. 2. ἀέρα — ἄνοια — μῆνα — μέταλλα — νόμισμα — φάρμακα — πατρίδα — κτήματα — τέκνα — Αἰθίοπα — γυναῖκα.

III. Переведите: I. Τῶν γεωργῶν ἦν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, τῶν δὲ στρατιωτῶν τὴν πατρίδα φυλάττειν, ἀλλὰ τῶν δούλων πεῖθεσθαι. 2. Τοῦ ἐργάζεσθαι ἔνεκα οἱ δούλοι ἐν ἐργαστηρίοις ἐνεκλείοντο. 3. Οὐκ ἐξῆν τοῖς δούλοις οἰκადὲ ἐπανερχεσθαι. 4. Ἐκωλύοντο ὑπὸ τῶν κυρίων, οἱ αὐτῶν

ἦρχον, τοῦ ἐλευθέρου βίου. 5. Τῶν πολιτικῶν πραγμάτων μετέχουν αὐτοῖς δυνατὸν οὐκ ἦν. 6. Τοῦ ἐργάζεσθαι οὐκ ἔπαυοντο δι' ὅλου τοῦ βίου.

IV. Переведи на древнереческий язык: 1. Мы приказываем, чтобы вы и приняты, и принимали деревянные статуи от наших друзей. 2. Полученные (переведи несогласованным определением) страны принимают много птиц.

Текст № 20. КРЕЗ И СОЛОН

III скл.: зубные основы (продолжение). Futurum и aoristus activi и medii glagolov с зубными основами (без futurum contractum).

Acc. relationis. Gen. при φείδομαι. Инфинитив при περί, εἰ = ли.

Ἐν τῇ Ἀσίᾳ Σόλων ὁ σοφὸς καὶ Κροίσω ὀμιλήσασαι λέγεται, ὃς ἐβασίλευε τῶν Λυδῶν καὶ ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ ἠυδαμονίζετο. Μεγίστους γὰρ θησαυροὺς αὐτὸς τε καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἤθροισαν. Οὗτος οὖν καίπερ τοὺς Ἴωνας βιασάμενος ἐφείσατο αὐτῶν καὶ χάρισασθαι βουλόμενος τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν χρυσᾶ ἀναθήματα καὶ χαλκοὺς τρίποδας εἰς τοὺς Δελφοὺς ἔπεμψεν.

Τὸν οὖν Ἀθηναῖον ξένον ὁ Κροίσος, ἐπεὶ λαμπρῶς ἐξέτισεν, τάδε ἠρώτησεν: «Τίνα τῶν ἀνθρώπων νομίζεις μάλιστα ὑπερέχειν εὐδαιμονία;» Ὁ δὲ Σόλων: «Ἀθηναῖόν τινα, — ἔφη, — τὸ ὄνομα Τέλλων. Οὗτος οὔτε πλοῦσιος οὔτε πένης ἦν, παῖδες δὲ αὐτοῦ ἦσαν καλοὶ κάγαδοὶ τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ οἱ πολλοὶ αὐτὸν ἐθεράπευσαν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτοῦ. Τέλλος αὐτὸς δὲ ἐτελεύτησεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδρείως μαχόμενος. Τοῦτον ἄρα αἰεὶ ὀνομάσω εὐδαιμόνα. Τὴν δὲ σὴν εὐδαιμόνιαν — οὐ σε ψεύσω, ὦ Κροῖσε — οὐ δικάσω πρὶν ἀκοῦσαι περὶ τῆς σῆς τελευτῆς. Σὺ δὲ λόγισαι, εἰ ὀρθῶς ἔλεξα.»

Ἄλλ' ἐκέῖνον οὐκ ἔπεισεν. Ἔσπερον δὲ Κύθος, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, ἐνίκησε τοὺς Λυδοὺς καὶ τοὺς Κροίσου

ἤραυρους ἤπασαε καὶ αὐτὸν πῦρὶ κάειν ἐψηφίσατο. Τότε δὲ Κροῖσος τὸ Σόλωνος ὄνομα τρεῖς βοήθησαι λέγεται. Κύρος δὲ αὐτὸν ἔλυσεν ἐκ τῶν δεσμῶν.

Сентенции

1. Ὡ παῖ, δίωκε χρησίμων συνουσίας. 2. Μὴ παιδί μάχαيران. 3. Λύχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός. 4. Νίκησον ὄργην τῷ λογίζεσθαι καλῶς.

Упражнения

I. Образуй все возможные изученные инфинитивы от *σκευάζω* и *κτίζω*.

II. Образуй к приведенным ниже презентным формам формы имперфекта, футурума и аориста: *ψεύδουσιν* – *πλησιάζουσιν* – *βιάζονται* – *φειδονται*. Сделай то же самое, изменив формы множественного числа на формы единственного числа 2-го лица.

III. Переведи приведенные ниже формы и определи начальную форму для каждого глагола: *ἐπιέσατε* – *ἐσ-τρέψατε* – *ἐνομίσατε* – *ἐδιώξατε* – *ἠλπίσατε* – *ἐπράξατε* – *ἐτρέψατε*; *βλέψει* – *φυλάξει* – *ἀθροίσει* – *βλάψει* – *ἐπιτάξει* – *ονομάσει* – *ἀτιμάσει*.

IV. Переведи на русский язык: 1. Τὸν πέμπτα παῖδα δολερῶς ἔψενυσα, ὦ καχέ. 2. Βασιλεύς τις τῶν Περσῶν, Κύρος τὸ ὄνομα, τὸν Κροῖσον ἐβίασατο. 3. Ἐξήγησαι ἡμῖν, τί ἔλεξεν ὁ πατήρ πρὶν τελευτῆσαι. 4. Κακοὶ ἀνδρωποὶ ἐκ τοῦ ναοῦ ἀναδήματα, τρίποδας, ἱερὰ ὄπλα ἤπασαν. 5. Ἐν τίνι χώρᾳ ἡμῖν ὀμιλήσομεν, ὦ ξένοι; 6. Οἶδε οἱ γεωργοὶ εἶσι πένητες, ἀλλ' ἰσχυροὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν θυμῶν.

V. Перепиши 1, 4 и 6 предложения, меняя формы единственного числа на формы множественного, и наоборот, а времена сказуемого – на futurum.

ТЕКСТ № 21. ПИСИСТРАТ В БОРЬБЕ ЗА ВЛАСТЬ

Coniunctivus praesentis и aoristi activi и medi; местоимение *ἄλλήλων*.
Употребление конъюнктива в предложениях со значением побуждения, запрещения, сомнения; *ἴνα*, *ὡς*, *ὅπως*. Gen. при *ἀποστρέφω*. Предлог *μετά* + gen.

Σόλων, ἐπεὶ πάλιν ἦν Ἀθήνησιν, ἐγήρωσκεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι αὐτῷ ἐστασίαζον ἀλλήλοις. Τότε· «Σφάζομεν», – ἔφη, – τὴν ὀμόνοιαν. Μὴ στασιάσωμεν. Φυλάσωμεν τὴν εἰρήνην μὴδὲ βλάψομεν τὴν πατρίδα νέα ἔριδι. Μὴδὲ ἀλλάξῃτε τοὺς νόμους μου, ἀλλὰ λογίσασθε, τί τὴν πολιτείαν ὠφελήσει. Μὴ ἀκούσης, ὦ ἄνθρωπε, τῶν νέων καὶ σφαλερῶν ἡγεμόνων».

Ἐβόησαν δ' οἱ πολῖται· «Πῶς ἀμύνομεν τοὺς κινδύνους; Τί ποιήσωμεν, ἴνα μὴ ἡ πατρίς κινδυνεύσῃ;» Σόλων δὲ· «Μάλιστα φυλάξασθε, – ἔφη, – ἐκεῖνον τὸν Πεισίστρατον. Οὗτος λόγῳ μὲν φίλος ἐστὶ τῶν πενήτων πολιτῶν, ἔργῳ δὲ σπεύδει ἐπὶ τὴν τυραννίδα, ὡς ἡμῶς ἐλευθερίας ἀποστέρησῃ».

Μάτην δὲ Σόλων τούτους τοὺς λόγους ἐποίησατο. Ὁ γὰρ Πεισίστρατος τότε εἰς τὴν ἀγορὰν ἦκε καὶ πρὸς τοὺς πολῖτας· «Θεάσασθε, – ἔφη, – τάδε τὰ τραύματα, ἃ μοι οἱ ἔναντιοὶ ἐπληξάν, ὅπως πάύωμαι τοῦ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας ἀγῶνος. Ἀλλ' Ἀθηναῖοι ἡ δεὰ αὐτῆ με ἐφύλαξεν. Νῦν δὲ βουλεύομεθα, τί χρὴ πράττειν».

Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο φύλακας ἐκ τῶν νεανιῶν ἀεὶ παρ' αὐτῷ εἶναι. Μετὰ τούτων Πεισίστρατος ἐκτήσατο τὴν τυραννίδα. Ἦχε δὲ τῆς Ἀττικῆς χώρας οὐκ ὀλίγους ἐνιαυτούς.

Сентенция

Μὴ μόνον λέγομεν, ἀλλὰ καὶ πράττομεν.

Эπιγραμμα

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὐνοῦς² παρὰ Βοιωτῶν ἔτευξα,
Τὴν μὲν, ἴν' ἐλπίζης, τὴν δ', ἵνα μηδὲν ἔχης.

ΑΔΕΣΠΟΤΟΝ

Упражнения

I. Переведи предложения, обращая внимание на самостоятельное значение конъюнктива: 1. Βουλευσώμεθα περὶ τῆς πολιτείας. 2. Μὴ ἀμελήσωμεν τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας. 3. Πῶς τοὺς πολεμίους φεύγωμεν; 4. Τί πράξω; Τίνα βοήσω; 5. Μήτε ψεῦδε τοὺς δικαίους μήτε πιστεύσης τοῖς σφαλεροῖς. 6. Χαρίσασθε τοῖς ἀδελίοις, ἀλλὰ μὴ φείσησθε τῶν κακῶν.

II. Перепиши предложения, меняя по возможности форму един. числа на множественное, аориста — на наст. время, и конъюнктива — на императив, и наоборот.

III. Переведи на русский язык, обращая внимание на значение союзов: 1. Καίπερ τῶν Ῥωμαίων τὴν Σικελίαν καταστρεψαμένων ὁμως πολλοὶ Ἕλληνες ἐκεῖ ἔμενον. 2. Ὅσπερ Ὀμηρος, οὕτω καὶ ἄλλοι ποιῶται τὸν Ῥωρικὸν πόλεμον ἦσαν. 3. Πεισίστρατος, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον, ὕστερον δίκαιος καὶ ἐσθλὸς ἦν. 4. Οἱ αὐτοὶ μνημονεύουσιν, ὡς (ὅτι) τοῖς αἰοδοῖς ἐχαρίσατο καὶ τὰς Ὀμήρου ῥάδας συνέλεξεν. 5. Τοῦτο ἐποίησεν, ὡς (ἵνα, ὅπως) λαμπρὰν δόξαν πρὸς τῶν Ἑλλήνων δέχεται (δέξῃται). 6. Σόλων ἔλειπε τὰς Ἀθήνας ὡς πορευσόμενος εἰς ἄλλας χώρας.

² Лицо, от имени которого написана эпиграмма.

Текст № 22. ЧУДЕСНОЕ СПАСЕНИЕ ПЕВЦА АРИОНА

(Orativus praesentis, futuri и aoristi activi и mediī.

Употребление optativa для выражения пожелания (с εἶθε, εἰ γάρ). Индикатив в косвенной речи. μέλλω с inf. futuri.

Ἐνδοξὸς αἰοδὸς ἦν ὁ Ἀρίων. Ἦν δὲ φίλος Περιάνδρου, τοῦ τῆς Κορίνθου τυράννου. Ὁ οὖν Ἀρίων ποτὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν μέλλει πορεύεσθαι, ἵνα καὶ ἐκεῖ δόξαν καὶ χρήματα πορίσῃται. Καὶ Περιάνδρος λέγει πρὸς αὐτόν: «Εἶθε οἱ θεοὶ σε εὖ ἄροισεν καὶ σὺ ἐντεῦθεν σὼς πάλιν οἴκαδε ἦκοις. Μάλιστα δὲ φυλάττοι σε Ἀπόλλων. Εἰ γάρ μοι ποτε λυπηρὸν τι περὶ σοῦ ἀκούοιμι καὶ τάχα πάλιν σε βλέπομι παρ' ἐμοί. Πέμποιτε ἄρα, ὦ θεοί, τὸν τῶν Μουσῶν φίλον ἀκινδύνως οἴκαδε. Σὺ δὲ χαίρε».

Ἀρίων οὖν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διὰ τοῦ ἄδειν τιμὴν τε καὶ θησαυροῦς ἐκτῆσατο. Ἐν δὲ τῇ οἴκαδε πορείᾳ οἱ Κορίνθιοι ναῦται ὠδὲ περὶ αὐτοῦ διελέγοντο: «Εἶθε οἱ θεοὶ καὶ ἡμῶς οὕτω πλουσίους ποιήσαιεν. Εἶθε ἐκεῖνος αὐτίκα τὸν βίον τελευτήσαι, ἵνα τὰ χρήματα αὐτοῦ γίγνηται ἡμέτερα. Ἀλλὰ τί ποιήσωμεν;» Εἰς δὲ: «Μὴ, — ἔφη, — τὸν αἰοιδὸν ὄπλοισ φονεύσωμεν, ἀλλὰ κελεύσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν θάλατταν εἰσπηδήσαι».

Καὶ οὕτως ἐποίησαν. Ὁ δὲ: «Μικρὸν χρόνον, — ἔφη, — τοῦ ἐμοῦ βίου φείσασθε, ἵνα τὸ ὕστατον φθὴν ἦσω. Σὺ δέ, ὦ Πόσειδον, γίγνοιο βοηθὸς μοι». Ἐπειτα λαμπρᾷ ἐσθῆτι κοσμησάμενος καλῇ φωνῇ ἦσεν. Μετὰ δὲ τοῦτο εἰσεπήδησεν εἰς τὸ ὕδωρ.

Δελφίς τις αὐτὸν ἐκόμισεν ἐπὶ τοῦ νώτου πρὸς τὴν Πελοπόννησον· ἐντεῦθεν ὁ αἰοιδὸς περὶ ἔσπευσεν εἰς τὴν Κόρινθον. Περιάνδρος τὴν τῶν θεῶν χάριν ἐθαύμασε καὶ τοὺς ναύτας ἐζημίωσε θανάτῳ. Οὐδεὶς δὲ αὐτῶν ἠήσατο τοὺς θεοὺς οὕτω τάχα τὸ κακὸν πρᾶγμα δηλώσειεν καὶ τοὺς αἰτίους τιμωρήσονται.

Сентенция

Χαίρειν ἐπ' αἰσχροαῖς ἡδοναῖς οὐ χερὴ ποτε.

Упражнения

- I. Образуй форму третьего лица единственного числа всех четырех наклонений в настоящем времени и аористе (действительного и среднего залога): *παύω* - *ἀσχοίζω* - *τάττω* - *τρέπω*.
- II. Образуй формы третьего лица множественного числа индикатива и опатива будущего времени активного и медиального залогов глаголов *κοσμέω* и *ψεύδω*.
- III. Переведи и определи формы: *στρέφε* - *στρέφει* (2) - *στρέψη* (3) - *στρέψη* (3) - *στρέψαι* (3) - *στρέφοιο* - *στρέψαιο* - *στρέψων* (3).
- IV. Переведи на русский язык, обращая внимание на способы выражения желания: 1. *Γίγριοιο καλὸς καγαδός, ᾧ παί.* 2. *Εἶδε ἐμοὶ πείθοιο.* 3. *Εἶ γάρ σε πείσαιμι.* 4. *Μὴ πορεύεσθε ἐν χειμῶνι.* 5. *Μήποτέ με ψεύση.* 6. *Εἶδε χαρίζοσθε ἀλλήλοις.* 7. *Μὴ τιμωρησάμεθα τούτους, οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἄδλοιο.*

ТЕКСТ № 23. Дельфийский Оракул

III скл.: основы на -лт-. Πᾶς.

Опатив с ᾧ (opt. potentialis). Различные значения πᾶς. Предлог ὑπὸ + dat., acc.

Τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Δελφικοῦ ἱερῶν, ᾧ Κροῖσος τὰ λαμπρὰ ἀναθήματα ἔπεμψεν, ἐν ὄρεινῇ καὶ ἐρήμῳ χώρᾳ ἐστὶν ὑπὸ ταῖς ὑψηλαῖς τοῦ Παργασσοῦ πέτρας. Καὶ νομίζοι τις ἂν ὄλην τὴν χώραν εἶναι πατρίδα ἀγρίων γιγάντων καὶ δρακόντων καὶ λέοντων. Πάλαί, ὥσπερ οἱ Ἕλληνες ἔλεγον, ἐβί-

τεύεν ἐνταῦθα φοβερός δράκων, τὸ ὄνομα Πυδῶν. Τούτων οὖν τὸν δράκοντα Ἀπόλλων αὐτὸς φονεῦσαι λέγεται.

Τὸ οὖν ἱερὸν παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς βαρβάρους ἔδοξον ἦν. Πᾶς δὲ ὁ ναὸς ἦν μεστὸς λαμπρῶν δώρων. Πλούσιοι γὰρ ξένοι ἐκόσμησαν αὐτὸν ἀναθήμασι καὶ ἀνδριάσι καὶ βωμοῖς. Καὶ πάντες οἱ ἀρχοντες οἱ τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων δεσποτῶν προσβείας ἔπειπον εἰς τοὺς Δελφούς, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς συμβουλεύσῃ. Ἀλλὰ καὶ παντὶ ἰδιώτῃ ἀπεκρίνετο ἢ Πυθία ἐν τρίποδι καθεζομένη. Πάντας δὲ τοὺς λόγους αὐτῆς δύο γέροντες, τοῦ θεοῦ θεράποντες, ἀνέγραφον καὶ τοῖς ξένοις ἐκήρυττον. Οὗτοι οἱ προφήται, ἐπεὶ ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων χωρῶν πάντα τὰ πράγματα καὶ ὅλαι αἱ ἐρίδες τῷ θεῷ προσεφέροντο, ἐπιστήμονες ἦσαν πάντων τῶν πολιτικῶν.

Δικαιῶς αὖν λέγομεν, ὅτι τὸ Δελφικὸν μαντεῖον ἄξιον ἦν τῆς εὐδοξίας. Σοφαῖς γὰρ βουλαῖς ἀπαντας τοὺς Ἕλληνας ἐπαίδευε πρὸς δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. Ἐνίοτε δὲ καὶ σφαλερῶς ἀπεκρίνετο ἢ Πυθία, ὥσπερ τῷ Κροίσῳ, ὅτε περὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου τὸν θεὸν ἠρώτησεν.

Сентенции

I. Πασῶν τῶν τεχνῶν ἀρετὴ χαλεπή. 2. Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολαῖς πολλαῖς ἔχει. 3. Ἐξ ὀνύχων λέοντα (γιγνώσκουμεν).

Упражнения

I. Просклоняй: ὁ πένης γέρον - ὁ ἰσχυρὸς γίγας.

II. Образуй к следующим формам дательного падежа множественного числа форм именительного и родительного падежей единственного числа: γείτοσι, δελφῖσι, ἀνδριάσι, μῆσι, ποσί, πασι, εὐδαιμοσι, ἐσθῆσι, δράκονσι, σῶφροσι, ὑδασι.

III. Определи формы; дай каждой форме параллельную форму единственного числа: *θεράπειουσι* - *θεραπεύουσι*, *λέουσι* - *λύουσι*, *ἄρχουσι* (2).

IV. Переведи на русский язык, обращая внимание на значение *πάς* в тексте: I. *Πᾶσα ἡ Ἑλλάς μεστή ἦν ἱερῶν*. 2. *Πᾶν ἱερὸν οἶκος ἦν θεοῦ τιος*. 3. *Ἐν παντὶ ἱερῷ ἦσαν βωμοί*. 4. *Ἐπὶ πάσι τοῖς βωμοῖς ἐθύετο*. 5. *Πᾶσι τοῖς θεοῖς καὶ πάσαις ταῖς θεαῖς ἦν ἱερά*. 6. *Πάντας τοὺς θεοὺς καὶ πάσας τὰς θεὰς οἱ τότε Ἑλληνες ἐθεράπευον ἐν λαμπροῖς ναοῖς*. 7. *Ἐντὸς πάντων τῶν ἱερῶν ἦν πολλὰ ἀναθήματα*.

V. Переведи на русский язык, обращая внимание на функции опгатива: I. «*Χαίρε, ὦ ξένη*, - ἔφη ὁ Κροῖσος Σόλωνι. - *Ἡδοίμην ἂν καὶ ὑπὸ σοῦ εὐδαμονίζεμενος*». 2. Ὅ δέ: «*Οὐ δίκαιός ἂν*, - ἔφη, - *ὀνομάζομι σε εὐδαίμονα πρὸ τοῦ θανάτου*». 3. *Περὶ γὰρ ολίγων ἀνθρώπων πλουσίων ἀκούεις (ακούσας) ἂν*, ὅτι εὐ ἐτελεύτησαν. 4. *Τίς ἂν τῶν νῦν ἀνθρώπων τὸν πλούσιον Κροῖσον νομίσει (νομίσει) εὐδαίμονα*; - 5. *Οἱ δολεροὶ ναῦται ἔλεξαν*: «*Ἀρίων οὐκ ἂν σφίσιτο ἐκ τοῦ ὕδατος*. 6. *Οὐκέτ' ἂν Περιάνδρος τὸν φίλον βλέποι*. 7. *Μάτην ἂν ἐκεῖνος τὸν τοῦ ἀοιδοῦ νόστον ἐλπῖσαι*. 8. *Οὔποτ' ἂν οἱ Κορίνθιοι ἀκούσαιεν, τίνι τρόπῳ ὁ Ἀρίων ἐτελεύτησεν*».

ТЕКСТ № 24. ОЛИМПИЙСКИЕ ИГРЫ

Participium praesentis, futuri и aoristi activi.

Винительный внутреннего объекта (*Ὀλύμπια νικάω*).

Οἱ Ἑλληνες τὰς τῶν θεῶν ἐορτὰς ἀργότες τοὺς θεοὺς μουσικοῖς τε καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἔτερον. Οὕτως ἐν μὲν τοῖς Δελφοῖς τὸν Ἀπόλλωνα ἐθεράπευον, ἐν δὲ τῷ Κορινθίῳ ἱσθμῷ τὸν Ποσειδῶνα. Ἐνδοξοὶ δὲ ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἦσαν οἱ ἀργῶνες οἱ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ τῷ Διὶ ἀγόμενοι. Τὰ γὰρ σώμα-

τα παντὶ τρόπῳ γυμνάζειν καὶ ἀθλα δέχεσθαι μεγίστη ἡδονὴ ἦν τῶν ἐλευθέρων νεανίων. Διὰ πέμπτου ἑνιαυτοῦ πολλοὶ ἀνθρώποι εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἦκον ὡς ἡ ἀθλεύουσιντες ἢ θεωρήσονται. Γυναῖκες ἢ παρθένοι ἀθλεύουσαι οὐποτε ἦσαν ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ.

Ἐν τῇ πρώτῃ οὐν τῆς ἐορτῆς ἡμέρα οἱ ἀθληταὶ παρὰ τῷ Διὸς βωμῷ ὄρχον ἔλεγον, ὡς αἰεὶ τὸ προσῆκον ποιήσουσιν, τὰ δὲ μὴ πρέπειντα παραλείψουσιν. Μετὰ δὲ τοῦτο τοῖς θεοῖς θύσαντες ἔτερον καὶ ἑβαλλον καὶ ἦλλοντο καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἀπεφαινόντο, ὧν ἕκαστος ἦν ἔμπειρος.

Ἐπι μᾶλλον ὑπὸ πάντων ἐθαυμάζοντο οἱ τὸ πένταθλον ἀγωνιζόμενοι. Οἱ δὲ πλούσιοι ἄρματα σὺν ἵπποις εἰς τοὺς ἐν τῷ ἵπποδρομῳ ἀγῶνας πεμφαντες πᾶσι μεγίστην ἡδονὴν παρείχον.

Οἱ δὲ νικήσαντες ἐδέχοντο ἐκεῖ μόνον στέφανον ἐλαίας. Τῆς δὲ ἐορτῆς τελευτησάσης οἱ πολῖται τοὺς ἐπανερχομένους ἐδέχοντο ὡς θεοὺς: ποιηταὶ αὐτοὺς καλαῖς ὠδαῖς ἐθεράπευον καὶ τερχῆται τοῖς Ὀλύμπια νικήσαντι ἀνδριάντας ἴδουον. Διὰ παντὸς τοῦ βίου ὁ Ὀλυμπιονίκης παρὰ πᾶσιν ἐν μεγίστῃ ἦν τιμῇ.

Сентенции

I. Ὁ γραμμάτων ἀπειρος οὐ βλέπει βλέπων. 2. Φεύγ᾽ ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

Упражнения

I. Образуй форму именительного падежа единственно-го числа всех трех активных причастий от глаголов: *ἰδρῶν*, *γυμνάζω*, *κρητύττω*, *ἀναγράφω*.

II. Образуй для этих причастий формы родительного и дательного падежа множественного числа.

III. Определи следующие формы: *ἀγρουσι* (2), *ἀρχόντων* (3), *πράξουσι* (2), *πλέοντα* (3), *ἰσχύουσι* (2), *φουλαξάντων* (2).